

УДК 338.242.42

Тарнавська Оксана Богданівна

аспірант кафедри маркетингу

*Львівського національного університету ветеринарної медицини та
біотехнології імені С. З. Гжицького*

Тарнавская Оксана Богдановна

аспирант кафедры маркетинга

*Львовского национального университета ветеринарной медицины и
биотехнологий имени С. З. Гжицкого*

Tarnavska Oksana

Post-Graduate Student of the Department of Marketing of the

Stepan Gzhytskyi National University of

Veterinary Medicine and Biotechnologie in Lviv

ORCID: 0000-0002-0320-483X

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ В СОТ

ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СЕЛЬСКОГО

ХОЗЯЙСТВА УКРАИНЫ В КОНТЕКСТЕ ИНТЕГРАЦИИ В WTO

STATE REGULATION OF AGRICULTURE OF UKRAINE IN THE

CONTEXT OF INTEGRATION IN WTO

***Анотація.** Україна стала 152 членом СОТ 16 травня 2008 року, що понесло за собою необхідність реформування всіх галузей економіки і зокрема сільського господарства, як одного із найважливіших економічних напрямків для України, що створює близько 12 відсотків валової доданої вартості держави, є одним з основних бюджетоформуючих секторів національної економіки, частка якого у зведеному бюджеті України за*

останні роки становить в середньому 12 відсотків, а у товарній структурі експорту — понад третину . У зв’язку з цим Україною було проведено роботу з конвергенції договорів та укладено ряд програм для розвитку сільськогосподарського сектору у відповідності до вимог представленими СОТ.

Членство в СОТ є вагомим аргументом для розвитку зовнішньоекономічної політики України. Вливання іноземних інвестицій та розвиток ринкових відносин України зі СОТ має відбуватись згідно чітко встановлених і документованих правил та норм, що детермінують відносини між країнам-членами СОТ. Вступ України в СОТ несе за собою і можливості розвитку сільського господарства та розширенню ринків збуту, з іншої сторони низька конкурентноспроможність українського виробника сільськогосподарської продукції в порівнянні до іноземних, може негативно відобразитись на розвитку аграрного сектора України. Основною місією СОТ є спрощення процедури обміну товарами та послугами між країнами, проте СОТ дозволяє державами частково втручатись і захищати вітчизняних виробників і національні ринки, якщо іноземна конкуренція зумовлює збитковість певним галузям національної економіки. Таким чином потрібно проаналізувати яким галузям першочергово потрібна державна протекція шляхом державного регулювання окремих секторів сільського господарства.

Ключові слова: *СОТ, Світова організація торгівлі державне регулювання сільського господарства, державне регулювання, інтеграція в СОТ.*

Анотація. *Украина стала 152 членом ВТО 16 мая 2008 года, что понесло за собой необходимость реформирования всех отраслей экономики и в частности сельского хозяйства, как одного из важнейших экономических направлений для Украины, что создает около 12 процентов*

валовой добавленной стоимости государства, является одним из основных бюджетообразующих секторов национальной экономики, доля которого в сводном бюджете Украины за последние годы составляет в среднем 12 процентов, а в товарной структуре экспорта - более трети. В связи с этим Украина была проведена работа по конвергенции договоров и заключен ряд программ для развития сельскохозяйственного сектора в соответствии с требованиями представленными ВТО.

Членство в ВТО является весомым аргументом для развития внешнеэкономической политики Украины. Вливание иностранных инвестиций и развитие рыночных отношений Украины с ВТО должно происходить согласно четко установленным и документированным правилам и норм, детерминирующих отношения между странами-членами ВТО. Вступление Украины в ВТО несет за собой и возможности развития сельского хозяйства и расширению рынков сбыта, с другой стороны низкая конкурентоспособность украинского производителя сельскохозяйственной продукции в сравнении с иностранными, может негативно отразиться на развитии аграрного сектора Украины. Основной миссией ВТО является упрощение процедуры обмена товарами и услугами между странами, однако ВТО позволяет государствами частично вмешиваться и защищать отечественных производителей и национальные рынки, если иностранная конкуренция приводит убыточность определенным отраслям национальной экономики. Таким образом нужно проанализировать каким отраслям в первую очередь нужна государственная протекция путем государственного регулирования отдельных секторов сельского хозяйства.

Ключевые слова: *ВТО, Всемирная торговая организация, государственное регулирование сельского хозяйства, государственное регулирование, интеграция в ВТО.*

Summary. *Ukraine became the 152 WTO members on May 16, 2008, which entailed the necessity of reforming all sectors of the economy and, in particular, agriculture as one of the most important economic directions for Ukraine, which creates about 12 percent of the gross value added of the state, is one of the main budget-forming sectors of the national the economy of which in the consolidated budget of Ukraine in recent years is an average of 12 percent, and in the commodity structure of exports - more than a third. In this regard, Ukraine has been working on the convergence of treaties and has concluded a number of programs for the development of the agricultural sector in accordance with the requirements of the WTO.*

Membership in the WTO is a significant argument for the development of Ukraine's foreign economic policy. The inflow of foreign investment and the development of Ukraine's market relations with the WTO should take place in accordance with well-established and documented rules and regulations that determine the relations between the member-countries of the WTO. The accession of Ukraine to the WTO entails both the possibility of developing agriculture and the expansion of markets, on the other hand, the low competitiveness of Ukrainian agricultural producers in comparison with foreign ones, may negatively affect the development of the Ukrainian agrarian sector. The main mission of the WTO is to simplify the procedure for the exchange of goods and services between countries, but the WTO allows the states to partially interfere and protect domestic producers and national markets if foreign competition leads to loss-making in certain sectors of the national economy. In this way, it is necessary to analyze to what sectors, first of all, the state protection is necessary through state regulation of certain sectors of agriculture.

Key words: *WTO, World Trade Organization, state regulation of agriculture, state regulation, integration into the WTO.*

Постановка проблеми. Україна перебуває в процесі трансформації сільськогосподарського сектора до умов узгоджених з СОТ, для ефективного розвитку аграрної промисловості необхідно вивчати структурні зміни в економіці та їх результати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням даної проблеми займалися багато українських і зарубіжних вчених, зокрема: В.М. Клочко [4], Г.Є. Петрова [7], Я.А. Жаліло [3], І.В. Хаджинов [8], Р.В. Глібов [1] та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Аналіз ефективності розвитку сільського господарства в умовах інтеграції в СОТ.

Виклад основного матеріалу. Сільське господарство є дуже вразливою галуззю економіки і ризикованим бізнесом, що залежить від великої кількості факторів та не завжди може коригуватись за допомогою ринкових механізмів. Так, можна виділити кілька особливостей сільського господарства нееластичність попиту, коливання об'єму пропозиції, низька можливість замінювати продукцію. Зазвичай коефіцієнт еластичності на сільськогосподарську продукцію коливається в межах 0,2 – 0,25, виходячи з цього для того щоб збільшити попит на 10% - ціну потрібно знизити на 40-50% [6, ст. 358]. У країнах, що розвиваються є досить сильний «ефект заміни», люди стараються замінити продукцією на яку ціна знизилась інші продукти, проте є фізіологічні фактори, які не дають можливості людині споживати більше продукції навіть за дуже низькою вартістю), а в країнах з достатнім доходом громадян, де більшість може дозволити собі необхідні продукти, заміна продукції є на дуже низькому рівні, тому в таких умовах для незначного збільшення попиту ціну потрібно суттєво знизити.

Зміни в об'ємі сільськогосподарської продукції відбуваються майже щорічно, частково через можливість агропромисловим комплексам регулювати кількість продукції, частково через зовнішні фактори (погодні умови) які можуть суттєво знизити або збільшити об'єм продукції, що в

свою чергу через нееластичність попиту призводить до різкої зміни доходів з сільськогосподарської продукції. А враховуючи фактор низької заміни такої продукції, то невелика пропозиція на товари сільськогосподарської групи може вельми підвищити дохід, тоді як зворотна ситуація, коли пропозиція дуже висока, сільськогосподарським підприємствам потрібно суттєво знижувати вартість, і тим самим занижувати дохід, і як наслідок сільськогосподарське підприємство може отримати однакову суму доходу, коли товар був в дефіциті чи в залишку. І хоча витрати виробництва є високими і в міру сталими в сільському господарстві велика кількість товару збільшує витрати виробництва (зберігання, логістика тощо), що призводить до зниження доходу.

Коливання попиту на сільськогосподарську продукцію залежить в великій мірі від кількості імпортової продукції. Якщо з якихось причин певна категорія сільськогосподарської продукції є у великій кількості на міжнародному ринку та потрапила у національний, доходити вітчизняних виробників цієї продукції будуть відчутно знижені, що в довготерміновій перспективі може сприяти скороченню цілої галузі виробництва.

Держава повинна лавірувати поміж захистом інтересів фермерів та споживачів, створюючи оптимальні умови для розвитку сільського господарства та захищаючи інтереси споживачів. Таким чином можна виокремити як позитивні так і негативні сторони інтеграції в СОТ для споживачів та виробників сільськогосподарської продукції. Серед позитивних аспектів для товаровиробників та споживачів можна виділити кілька основних, це сприятливі інвестиційні умови, розширення ринку збуту продукції за рахунок експортного потенціалу, створення зони вільної торгівлі з ЄС, інтеграція з Європейським Союзом, стабілізація правил ведення бізнесу, збагачення кількості пропозицій на ринку. Серед негативних аспектів, це неконкурентноспроможність українського агропродовольчого сектору, збільшення імпортової продукції, що

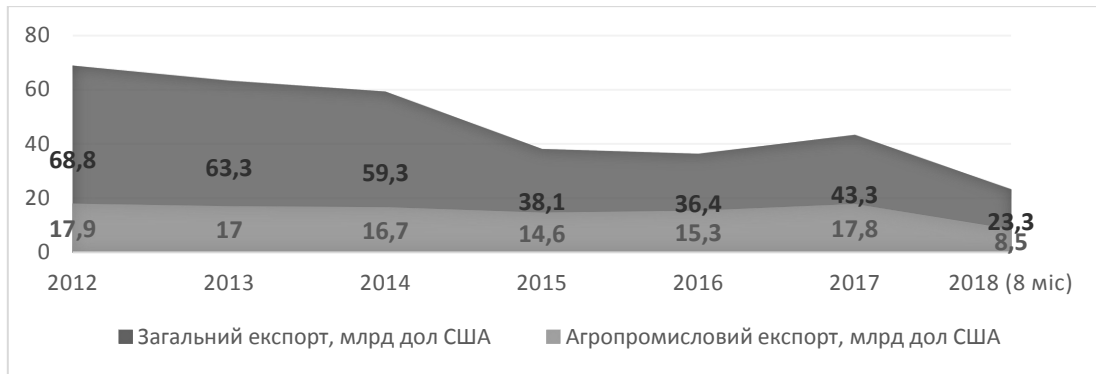
призводить до зниження доходів вітчизняних виробників, скорочення кількості підприємств з обмеженими фінансовими ресурсами [1].

16 квітня 2008 року Закон про ратифікацію був підписаний Президентом України. Згідно з процедурами СОТ, 16 травня 2008 року Україна стала повноправним членом цієї Організації. Вступ України до СОТ сприяв розширенню зовнішніх ринків збуту, асоціації з ЄС і підписанню угоди про зону вільної торгівлі (ЗВТ), яка набула чинності з 1 січня 2016 року, збільшив можливості вітчизняних виробників до отримання іноземних інвестицій.

Починаючи з 2008 року більшість галузей промисловості вже працювали в умовах, які відповідають вимогам, представленими перед Україною, в рамках вступу до Світової організації торгівлі (СОТ). У зв'язку з цим залишається важливим питання підтримки і захисту вітчизняних виробництв [5].

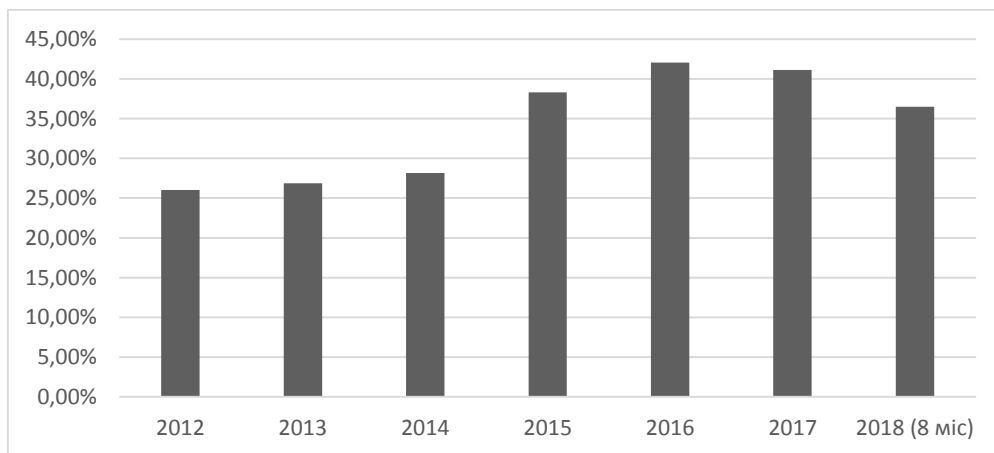
Зовнішня торгівля відіграє важливу роль в економіці України. Тенденцією протягом 2012-2016 років було скорочення доходу від експорту товарів з одночасним скороченням експорту агропромислової продукції (діаграма 1). Найнижчі показники зафіксовані у 2015-2016 рр. Проте у 2017 році ситуація змінюється і відбувається доволі стрімкий ріст (19% в порівнянні до попереднього року) експорту продукції і складає 43,3 млрд. дол. США.

Станом на першу половину 2018 року загальний експорт продукції з України становив 23,3 млрд. дол. США, що на 3% менше порівняно з аналогічним періодом минулого року [2].

Діаграма 1

Спостерігаючи загальну тенденцію до спаду експорту продукції, та росту лише в 2017 році, можна побачити тренд до збільшення кількості агропромислового експорту до загальної кількості експорту України. У 2012, 2013 та 2014 роках відсоток був майже однаковий з мінімальною тенденцією до зростання і сягав 26,02%, 26,86% та 28,16% відповідно. У 2015 році відсоток експорту агропромислової продукції значно виріс і сягнув 38,32%, у 2016 році показник виріс на 3,71% і досягнув свого максимального рівня у 42,03%. У 2017 році відбулось незначне зниження цього показника на 0,92%, тенденція на зниження показника залишається і в 2018 році за показниками 8 місяців (січень-серпень) і згідно даних становить 36,48% експорту продукції агропромислового сектора по відношенню до всього експорту України.

Діаграма 2

Отже, показники агропромислового сектора в експорті країни є вагомими (за останні 5 років (2014-2018 рр.) становить 37,22%) від загального експорту, і мають можливості до збільшення, якщо забезпечити оптимальні умови для розвитку сільського господарства України

Висновки. Розвиток та розширення ринку сільського господарства в контексті вступу України в СОТ можливе у випадку готовності вітчизняних агропромислових виробників до виготовлення конкурентоспроможної продукції. Нарощення конкурентоспроможності національних підприємств можливе за підтримки держави, її успішного регулювання галузі сільського господарства. Лише у випадку суб'єкти вітчизняного агропромислового сектору зможуть максималізувати всі позитивні наслідки вступу України в СОТ, та мінімізувати - негативні.

Література

1. Глібов Р. В. Позитивні та негативні наслідки вступу України в СОТ в контексті формування ринку продовольчої продукції [Електронний ресурс] / Руслан Вадимович Глібов. – 2008. – Режим доступу: <https://econpapers.repec.org/article/scn000pbo/67228.htm>.
2. Зовнішньоекономічна діяльність [Електронний ресурс] / Державна служба статистики. – 2018. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави: монографія. - К.: НІСД, 2009. - 336 с.
4. Клочко В. М. Економічні механізми підвищення конкурентоспроможності національного агропродовольчого комплексу / В. М. Клочко // Економічний простір. - 2013. - № 73. - С. 102-111. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/есpros_2013_73_12
5. Лісовський М. Ю. Євроінтеграційних рух України до СОТ: випробування на шляху легкої промисловості [Електронний ресурс] /

- М. Ю. Лісовський // Технології та дизайн. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/1907/1/td_2016_N1_15.pdf.
6. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Економікс: принципи, проблеми і політика. 14-е видання. - М: ІНФРА-М, 2003. - 972 с.
 7. Петрова Г. Є. Економічна безпека сучасної зовнішньої торгівлі України / Г. Є. Петрова // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Економіка. - 2013. - № 1. - С. 102-110 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2013_1_17
 8. Хаджинов І. В. Огляд зовнішньої торгівлі України: виклики та тенденції [Електронний ресурс] / І. В. Хаджинов // Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія : Економічні науки. - 2014. - Вип. 28. - С. 273-277. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VPDTU_ek_2014_28_46

References

1. Ghlibov R. V. Pozytyvni ta neghatyvni naslidky vstupu Ukrajinu v SOT v konteksti formuvannja rynku prodovoljchoji produkciji [Elektronnyj resurs] / Ruslan Vadymovych Ghlibov. – 2008. – Rezhym dostupu do resursu: <https://econpapers.repec.org/article/scn000pbo/67228.htm>
2. Zovnishnjoekonomichna dijajnistj [Elektronnyj resurs] / Derzhavna sluzhba statystyky. – 2018. – Rezhym dostupu do resursu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Zhalilo Ja. A. Teorija ta praktyka formuvannja efektyvnoji ekonomichnoji strateghiji derzhavy: monohrafija. - K.: NISD, 2009. - 336 s.
4. Klochko V. M. Ekonomichni mekhanizmy pidvyshhennja konkurentospromozhnosti nacionaljnogho aghroprodovoljchogho kompleksu / V. M. Klochko // Ekonomichnyj prostir. - 2013. - # 73. - S. 102-111. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2013_73_12

5. Lisovsjkyj M. Ju. Jevrointegracijnykh rukh Ukrainy do SOT: vyprovuvannja na shljakhu leghkoji promyslovosti [Elektronnyj resurs] / M. Ju. Lisovsjkyj // Tekhnologhiji ta dyzajn. – 2016. – Rezhym dostupu do resursu:https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/1907/1/td_2016_N1_15.pdf
6. Makkonnell K.R., Brju S.L. Ekonomiks: pryncypy, problemy i polityka. 14-e vydannja. - M: INFRA-M, 2003. - 972 s.
7. Petrova Gh. Je. Ekonomichna bezpeka suchasnoji zovnishnjoji torghivli Ukrainy / Gh. Je. Petrova // Visnyk Akademiji mytnoji sluzhby Ukrainy. Ser. : Ekonomika. - 2013. - # 1. - S. 102-110. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2013_1_17.
8. Khadzhynov I. V. Oghljad zovnishnjoji torghivli Ukrainy: vyklyky ta tendenciji [Elektronnyj resurs] / I. V. Khadzhynov // Visnyk Pryazovsjkogho derzhavnogho tekhnichnogho universytetu. Serija : Ekonomichni nauky. - 2014. - Vyp. 28. - S. 273-277. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VPDTU_ek_2014_28_46